

Kandidato į Lietuvos mokslų akademijos prezidentus akad. Jūro Banio

GLAUSTA VEIKLOS PROGRAMA

Lietuvos mokslų akademijos (toliau LMA) ištakos siekia XVIII a. pabaigą, kai Vilniaus universiteto prof. M. Počobutas su keletu kolegų parengė Mokslų akademijos įkūrimo programą, kuri, deja, nebuvo įgyvendinta. LMA steigimo idėja buvo keliama ir tautinio atgimimo laikotarpiu. Ją puoselėjo Lietuvių mokslo draugijos kūrėjai dr. J. Basanavičius, dr. J. Šliūpas ir kiti. Žymiausi nepriklausomos Lietuvos inteligentijos atstovai siekė įsteigti Mokslų akademiją kaip savarankišką mokslinių tyrimų ir mokslo organizavimo centrą, valstybės prestižo simbolį. Dėl įvairių priežasčių šis projektas buvo pradėtas įgyvendinti tik 1939 m., įsteigus Antano Smetonos lituanistikos institutą ir pradėjus rengti LMA statutą. Mokslų akademija buvo įkurta 1941 m. sausio 16 dieną. Šiuo metu LMA yra visateisė pasaulio mokslų akademijų bendrijos, daugelio tarptautinių ir Europos mokslo bei mokslo politiką formuojančių organizacijų narė, atstovaujanti Lietuvos mokslo bendruomenės interesams.

Keleri kadencijos metai negali pakeisti LMA veiklos prioritetų, o ir pradėtų darbų tęstinumas neabejotinai yra reikalingas.

LMA dėmesio centre ir toliau turi išlikti nuolatinis, aktyvus LMA misijos įgyvendinimo stiprinimas – ekspertinė ir patariamoji veikla. Būtina nuolat stiprinti ryšius su LR Seimu ir LR Vyriausybe, įgyvendinti Statuto nuostatas, įpareigojančias LMA konsultuoti Seimą ir Vyriausybę, teikti jiems rekomendacijas ir ekspertinius vertinimus, todėl labai tikiuosi didesnio visų LMA narių aktyvumo ir pagalbos šioje veikloje. Stiprinti valstybės sąveiką su LMA, tartis su ja priimant svarbiausius sprendimus – prioritetinis ateities uždavinys.

Vyriausybės įpareigota ir perimdama funkciją iš Lietuvos mokslo tarybos (toliau LMT), nuo 2012 m. LMA atrenka Lietuvos Respublikos Prezidentų Antano Smetonos, Aleksandro Stulginskio, Kazio Griniaus, Jono Žemaičio ir Algirdo Brazausko vardinių stipendijų studentams konkurso nugalėtojus, o LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau ŠMSM) pavedimu, vertina įsteigtų Mokslo premijų lietuvių kilmės užsieniečiams mokslininkams bei Lietuvos Respublikos pilietybę turintiems mokslininkams, gyvenantiems užsienyje, veiklą.

Ir toliau LMA dėmesio centre turi išlikti nuolatinis, aktyvus išsimokslinimo ir mokslo propagavimas. Akademija privalo būti šalies mokslo rezultatų sklaidos sistemos koordinatore. Pastaraisiais metais LMA pasirašė nemažai bendradarbiavimo sutarčių su šalies savivaldybėmis,

valstybiniais mokslinių tyrimų institutais ir verslo partneriais. Tikslinga šalies visuomenei suteikti daugiau informacijos, kaip kiekvienais metais yra panaudojamos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai skirtos lėšos.

Kita svarbi tęstinė LMA veiklos sritis – skatinti talentingus mokslininkus ir inovatyvius mokslinius tyrimus. Manau, kad tikslinga derinant su Vyriausybe, ŠMSM ir LMT plėsti mokslo programų ar paramos kitoms veikloms teikimo administravimą. Įkurta ir baigiama komplektuoti LMA Jaunoji akademija (toliau LMAJA) – jaunų, ambicingų, perspektyvių mokslininkų kolektyvas. Būtina siekti, kad jaunieji akademikai kuo aktyviau prisidėtų įgyvendinant LMA misiją, ypač keliant mokslo ir mokslininko profesijos prestižą, propaguojant Lietuvos mokslo pasiekimus, bendraujant su šalies jaunimu - nuo gimnazistų iki pasirinkusiųjų magistro, doktorantūros ar podoktorantūros studijas, intensyvinant tarptautinį jaunųjų mokslininkų bendradarbiavimą.

LMA ekspertinis vaidmuo išsiplėtė pradėjus koordinuoti ES struktūrinių fondų finansuojamą projektą „Periodinių mokslo leidinių leidyba ir jos koordinavimas“. Keturiolikos partnerių įgyvendinamas projektas (I ir II projekto etapais leista 47 periodiniai mokslo žurnalai, III projekto etape atrinkti 22 leidiniai) numato, kad LMA kiekvienais metais organizuos leidinių vertinimą, nuolatinę leidybos proceso priežiūrą. 2022 m., pasibaigus projektui, reikės užtikrinti jo tęstinumą, kad nenutruktų LMA periodinių mokslo žurnalų leidyba, būtų skirtas deramas finansavimas. Taip pat labai svarbu, kad LMA išleistų kuo daugiau Lietuvos autorių mokslo populiarinimo knygų.

LMA puoselėja mokslinių tyrimų etiką. Įgyvendinti šią Statuto nuostatą kviečiami visų mokslo ir studijų institucijų mokslininkai. Džiugu, kad Lietuvoje mokslo etikos pažeidimų nėra daug, tačiau LMA ir toliau turi laikytis griežtos pozicijos dėl mokslinių tyrimų etikos standartų.

Labai svarbus mūsų ateities darbas – aktyvesnis LMA užsienio narių, didžiulę tarptautinę patirtį turinčių mokslininkų, įtraukimas į ekspertinę, projektinę ir mokslo sklaidos veiklą. Užsienio nariai kviečiami į LMA renginius, organizuojamos bendros konferencijos. Svarbu operatyviau ir išsamiau informaciją apie LMA veiklą pateikti ir anglų kalba.

Sieksiu, kad didėtų LMA finansavimas, leidžiantis užtikrinti efektyvią veiklą, mokslo leidinių leidybą, adekvačiai didinti atlyginimus LMA darbuotojams, o nariams emeritams ir darbo santykių neturintiems vyresniems kaip 65 metų tikriesiems nariams būtų mokamos kuo didesnės mėnesinės išmokos.

Sieksiu, kad iš esmės būtų atnaujina ir modernizuota LMA informacinė, komunikacinė ir kompiuterinė įranga. Tai svarbu operatyviam ir efektyviam LMA kolektyvo darbui, ypač aktualu atsiradus nenumatytoms aplinkybėms, kai darbo funkcijas tenka atlikti nuotoliniu būdu, taip pat organizuojant renginius.

Glaustoje veiklos programoje neįmanoma išvardyti visų darbų, kuriuos būtina atlikti. Neabejoju, kad priklausomai nuo situacijos ir poreikių nuolat koreguojant veiklos taktiką visų mūsų pastangomis bei nuoširdžiu darbu LMA ir toliau sėkmingai įgyvendins savo misiją.

Akad. Jūras Banys

